

Rajski dom Ewy

Agata Cukierska, Katarzyna Kalina, Dorota Hadrian

Fragment dokumentacji złożonej do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 19 Międzynarodowej Wystawie Architektury
w Wenecji w 2025 r.

Rajski dom Ewy

Zawsze to kobiety budują namiot (Norbert Schoenauer)

Dom kobiety jest obszarem czynów małych. Jest przeciwieństwem obszarów przynależnych do wielkich czynów męskich. Braterstwo jest w walce, siostrzeństwo jest w opiece.

W plemieniu Pigmejów Mbuti budowa chat jest zadaniem kobiet, a efekt końcowy ich pracy przypomina kształtem ptasie gniazdo. Kucając wbijają gałęzie w ziemię po okrągłym obwodzie. Po utworzeniu kręgu Kobiety wstają, umiejętnie wyginając gałęzie w kierunku środka i splatają je nad głowami, tworząc strukturę. Szukają dużych liści w kształcie serca, układają i splatają je na górze tworząc wodoodporną osłonę. Przy budowie jednej chaty pracują 4 kobiety.

Stworzyłyśmy grupę 4 kobiet, aby kolektywnie zastanowić się nad pytaniem czy i jak możemy stworzyć nowy świat czerpiąc z różnych gotowych elementów i materiałów, cofając się poza zasady architektury patriarchalnej. Dążąc do architektury empatycznej w funkcji, w strukturze czerpiącej bezpośrednio z natury.

Kobieta jest naturalną architektką. Dla kobiet architektura jest czymś endogenicznym, wynikającym z wewnętrznych potrzeb. Dom ma charakter maciczny. Manifestuje się jako symbol kobiecości w relacji do łona, schronienia. Dom to terytorium kobiety.

Tak jak ślimak tworzy skorupę ze swojego ciała, dopasowując ją do swoich naturalnych potrzeb, tworząc spiralę, tak kobiety, kiedy budują własny dom, chcą zbudować siebie.

Norbert Schoenauer badał pierwsze siedliska ludzkie. Analizował konstrukcje stworzone przez kobiety w różnych epokach przed-urbanistycznych. Dom matrylinearny: charakterystyczny dla plemion Aszanti z Ghany, odzwierciedla życie społeczne. Przedstawia przemyślaną konstrukcję architektoniczną, integralną i syntetyczną. Według badań domy matriarchalne są społeczne i egalitarne. Są bardziej ergonomiczne. Dom to zbiorowe terytorium. Ta przestrzeń bardziej odpowiada współczesnemu środowisku miejskiemu, jest bardziej przemyślana, nowoczesna, kulturalna, wyrafinowana, złożona, ergonomiczna, o większej jakości przestrzennej i architektonicznej. Dominuje idea wspólnoty. Wzór matrylinearny zapewnia organizację indywidualistyczną.

Pawilon Polski w Wenecji został stworzony według męskich zasad.

W 1932 roku, w przestrzeni Biennale w Wenecji architekt Brenno del Giudice zaanektował część przestrzeni Wyspy św. Heleny. Architekt został wezwany do stworzenia nowego świata na pasie Wyspy. Jednak nowy świat opiera się na symbolach starego świata. W momencie historycznym, w środku ekspansjonizmu i imperialistycznej aneksji architekt daje upust sprzeczności: konstruuje szeroką, harmonijną perspektywę, otwarcie, które natychmiast zamyka, zaprzecza mu. Główne wejście jest wysokie na 8 metrów, monumentalne niczym łuk triumfalny, manifestuje falliczność, pionowość, daje niespełnione nadzieje, ukrywa pustkę.

Architekt tworzy w duchu architektury faszystowskiej, monumentalnej - patriarchalnej. Wykracza poza funkcjonalizm: ochronę przed światem zewnętrznym, zimnem, niebezpieczeństwem, jest egocentryczny. Architektura patriarchalna to nadzór nad publicznym i prywatnym życiem obywateli, system wódzowski, monopoliczna doktryna, biurokratyczna organizacja, nihilizm

GODŁO : 1919847924

DOROTA HADRIAN
ANNA SKOREK-
OSIKOWSKA

Tytuł projektu: „Rajski dom Ewy”

moralny, militarizm, propaganda, estetyzacja władzy. Architektura patriarchalna jest zawsze dziełem politycznym, konstrukcją władzy.

Projektem „*Rajski dom Ewy*” chcemy czerpać z dobrych wzorców sprzed patriarchalnej architektury przemocy, aby zbudować utopijną futurystyczną architekturę inkluzywną, wspólnotową, bezpieczną, w formie zbliżonej do schronu, ze zwróceniem uwagi na problemy w zakresie zarządzania zapotrzebowaniem na energię w obliczu rosnących temperatur i rosnących obaw związanych ze zmianami klimatycznymi.

Osiągnięcie celów w zakresie emisji dwutlenku węgla i celów w zakresie zarządzania zasobami wymaga pilnych innowacji w zakresie bardziej energooszczędnych rozwiązań technologicznych. Natura oferuje obszerną bazę danych adaptacyjnych i wydajnych rozwiązań termicznych, z wykorzystaniem biomimikry w projektowaniu.

Budynki przyszłości będą mogły lokalnie pozyskiwać energię elektryczną, wodę i regulować komfort termiczny, zupełnie tak jak organizmy potrafią adaptować się do siedliska, w którym żyją. W naturze wyewoluowały gatunki mogące przetrwać nawet w jałowych, pustynnych terenach, gdzie woda prawie nie występuje.

Wracamy do natury, korzystając z gotowych rozwiązań, jakie daje. Z pomocą interdyscyplinarnego kolektywu kobiet tworzymy przestrzeń, która opiera się na zasadach demokratycznych, tworząc wizję symbolicznej wyspy. Budujemy schronienie, w formie czerpiącej z kształtów waginalnych, spiralnych, obłych skonstruowane z materiału przyszłości, który zachowuje się jak żywy organizm, kamufluje się, oddycha, rozszerza i kurczy, dostosowuje do otoczenia i do temperatury.

Zapraszając scenografkę i rzeźbiarkę Dorotę Hadrian oraz inżynierkę środowiska Annę Skorek-Osikowską, czerpiąc z analiz architektek oraz poetyckich wizji literatek tworzymy futurystyczną wizję, która sięga poza architekturę patriarchalną, czerpiąc z rozwiązań danych przez naturę, udoskonalonych przez badaczy i badaczki na drodze eksperymentu.

Kiedy patrzysz na naturę, rozgałęzione struktury działają jak wydajne kanały wentylacyjne, przypominające płuca, w przeciwieństwie do rur i przewodów powszechnych w środowiskach zabudowanych. Nasze podejście obejmuje poszukiwanie nowego materiału architektonicznego, który zachowuje się jak żywy organizm. Skomplikowana sieć szczelin zdobi powierzchnię skóry słonia afrykańskiego. Te kanały o szerokości mikrometrów zwiększają skuteczność regulacji termicznej poprzez rozprowadzanie i zatrzymywanie wody, a także zapewniają ochronę intensywnym promieniowaniem słonecznym.

Czerpiąc ze struktury skóry słonia, czerpiemy jednocześnie wzorce ze społecznych struktur tych zwierząt tworzących społeczność matriarchalną i siostrzane siedliska.

GODŁO : 1919847924

DOROTA HADRIAN
ANNA SKOREK-
OSIKOWSKA

Tytuł projektu: „Rajski dom Ewy”

Eve's Paradise House

It is always the women who build the tent (Norbert Schoenauer)
A woman's home is an area of small deeds. It is the opposite of the areas belonging to the great deeds of men. Brotherhood is in the struggle, sisterhood is in the care.

In the Mbuti Pygmy tribe, the construction of huts is the task of women, and the end result of their work resembles a bird's nest. While squatting, they hammer branches into the ground along a circular perimeter. After forming a circle, the women stand up, skilfully bending the branches towards the centre and weave them over their heads to form a structure. They search for large heart-shaped leaves, arrange and weave them over the top to form a waterproof cover. There are 4 women working on the construction of one hut.

We have formed a group of 4 women to collectively consider the question of whether and how we can create a new world by drawing on a variety of off-the-shelf elements and materials, going back beyond the rules of patriarchal architecture. Aiming for an architecture empathetic in function, in structure drawing directly from nature.

The woman is a natural architect. For women, architecture is something endogenous, stemming from internal needs. The house is uterine in nature. It manifests itself as a symbol of femininity in relation to the womb, the shelter. Home is a woman's territory.

Just as the snail creates a shell from its body, fitting it to its natural needs, creating a spiral, so women, when they build their own house, want to build themselves.

Norbert Schoenauer studied the first human habitats. He analysed structures created by women in different pre-urban eras.

The matrilineal house: characteristic of the Ashanti tribes of Ghana, reflects social life. It represents a deliberate architectural construction, integral and synthetic. According to research, matriarchal houses are social and egalitarian. They are more ergonomic. The house is a collective territory. This space is more in line with the contemporary urban environment, more thoughtful, modern, cultural, sophisticated, complex, ergonomic, with a greater spatial and architectural quality. The idea of community prevails. The patrilineal design provides an individualistic organisation.

The Polish Pavilion in Venice was created according to masculine principles.

In 1932, in the space of the Venice Biennale, the architect Brenno del Giudice annexed part of the space of St Helena Island. The architect was called upon to create a new world on a strip of the Island. However, the new world is based on the symbols of the old world. In a historical moment, in the midst of expansionism and imperialist annexation, the architect gives vent to contradictions: he constructs a wide, harmonious perspective, an opening that immediately closes, contradicts it. The main entrance is 8 metres high, monumental like a triumphal arch, it manifests phallicity, verticality, gives unfulfilled hopes, hides emptiness.

GODŁO : 1919847924	
DOROTA HADRIAN ANNA SKOREK- OSIKOWSKA	Tytuł projektu: „Rajski dom Ewy”
NAZWA RYSUNKU - Widoki PAWILON POLONIA	

The architect creates in the spirit of fascist, monumental - patriarchal architecture. It goes beyond functionalism: protection from the outside world, the cold, danger, it is egocentric. Patriarchal architecture is the supervision of the public and private lives of citizens, a commander system, a monopoly doctrine, bureaucratic organisation, moral nihilism, militarism, propaganda, aestheticisation of power. Patriarchal architecture is always a political work, a construction of power. With the Title Project, we want to draw on the good patterns of the pre-patriarchal architecture of violence to build a utopian futuristic architecture that is inclusive, communal, safe, in a shelter-like form, with attention to the problems of managing energy demand in the face of rising temperatures and growing concerns about climate change. Meeting carbon and resource management targets requires urgent innovation in more energy-efficient technological solutions. Nature offers an extensive database of adaptive and efficient thermal solutions, using biomimicry in design. Buildings of the future will be able to locally source electricity, water and regulate thermal comfort, quite like organisms are able to adapt to the habitat in which they live. In nature, species have evolved that can survive even in arid, desert areas where water is almost non-existent.

We return to nature, using the ready-made solutions it provides. With the help of an interdisciplinary collective of women, we create a space that is based on democratic principles, creating a vision of a symbolic island. We build a shelter, in a form that draws on vaginal, spiral, rounded shapes constructed from a material of the future that behaves like a living organism, camouflaging itself, breathing, expanding and contracting, adapting to the environment and to the temperature. Inviting set designer and sculptor Dorota Hadrian and environmental engineer Anna Skorek-Osikowska, drawing on the analyses of female architects and the poetic visions of literary women, we create a futuristic vision that reaches beyond patriarchal architecture, drawing on solutions given by nature, refined by male and female researchers through experimentation. When you look at nature, branching structures act as efficient ventilation ducts, reminiscent of lungs, as opposed to the pipes and tubes common in built environments. Our approach involves finding a new architectural material that behaves like a living organism. An intricate network of fissures adorns the surface of an African elephant's skin. These micrometre-wide channels increase the effectiveness of thermal regulation by distributing and retaining water, as well as providing protection from intense solar radiation.

By drawing on the structure of the elephant's skin, we are simultaneously drawing patterns from the social structures of these animals forming a matriarchal community and sister habitats.

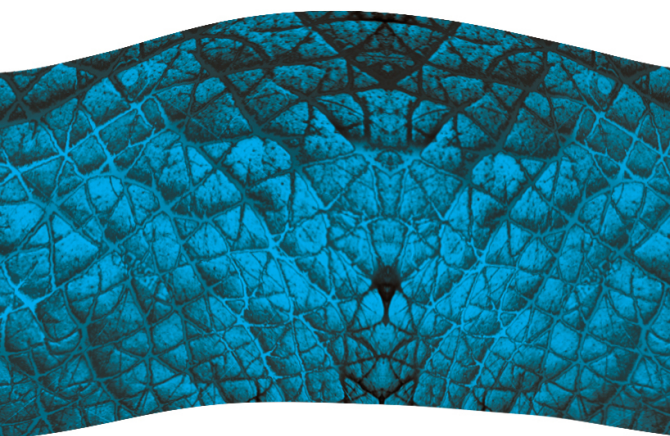
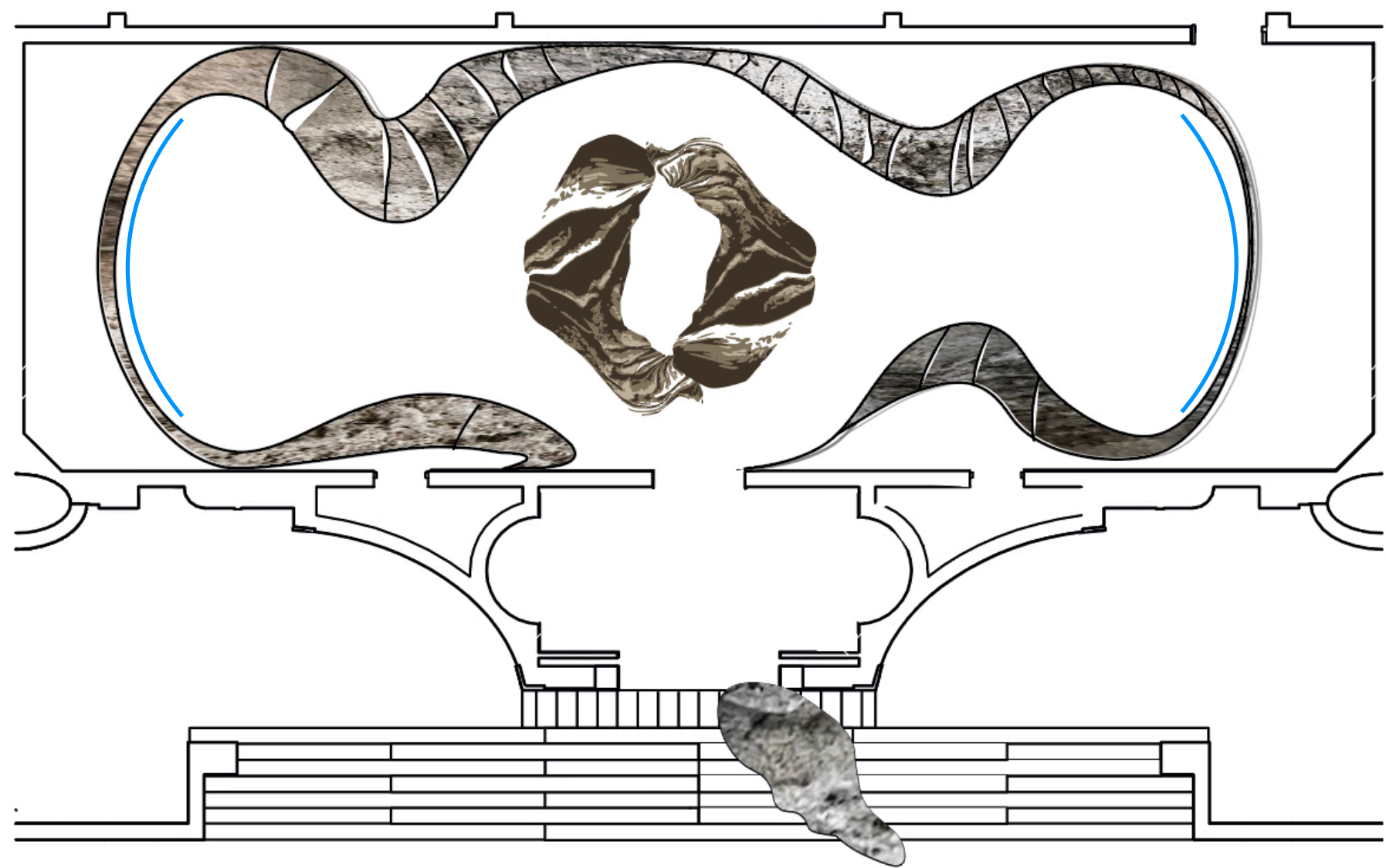
GODŁO : 1919847924

DOROTA HADRIAN
ANNA SKOREK-
OSIKOWSKA

Tytuł projektu: „Rajski dom Ewy”

NAZWA RYSUNKU - Widoki PAWILON POLONIA

WIDOK Z GÓRY

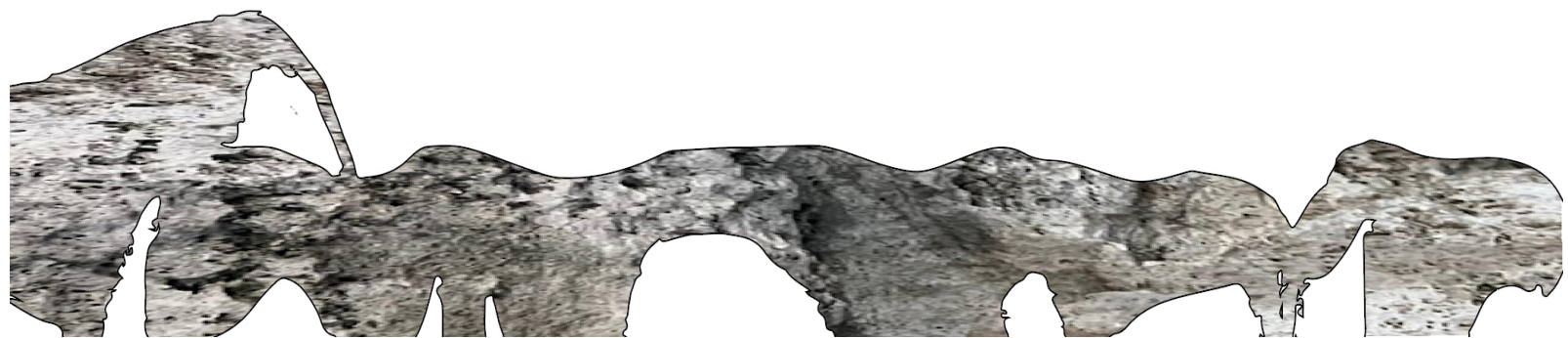

ANIMACJA / STRUKTURA ODZWIERCIEDLAJĄCA
DZIAŁANIE SKÓRY SŁONIA
/ODDYCHAJĄCA ŚCIANA ROZPROWADZAJĄCA
WODĘ ORAZ CHRONIĄCA
WNĘTRZE PRZEZD PAŁĄCYM SŁOŃCEM LUB CHŁODEM

ANIMACJA / STRUKTURA ODZWIERCIEDLAJĄCA DZIAŁANIE
KAMUFLAŻU, ZAMIAENIAJĄCA BUDYNEK W SCHRON

WIDOK Z BOKU

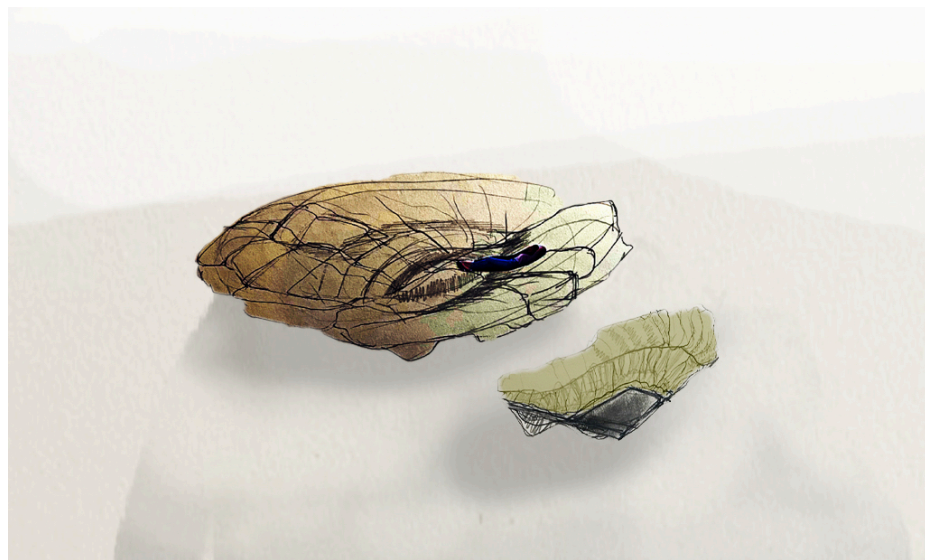

GODŁO : 1919847924

DOROTA HADRIAN
ANNA SKOREK-
OSIKOWSKA

Tytuł projektu: „Rajski dom Ewy”

GODŁO : 1919847924

DOROTA HADRIAN
ANNA SKOREK-
OSIKOWSKA

Tytuł projektu: „Rajski dom Ewy”

NAZWA RYSUNKU - Widoki PAWILON POLONIA

str 4